

בני ברית ישראל

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

מועצה אזורית דרום

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 18

לשכת בנימין דה רוטשילד

לשכת נתיבי השלום

לשכת הנשיא ויצמן

כסלו תשפ"א

העלון הדיגיטלי

נובמבר 2021

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מהנעשה במועצה: יום גיבוש ל"לשכת המדע רחובות" – עפרה רוזנצויג

ישראל נגד איראן, גם ברשתות החברתיות - אופיר בראל

חדשות מארץ ההולנדים – דני לוי, הולנד

מה יהיה? מבט אל העתיד – ד"ר יאיר שרן

כיצד שינו שני פליטים יהודים וצרפתי אחד את אופן הכתיבה שלנו – יעל זייטק

בא יומה – נועה סבו

ישע (ג'סי) סמפטר משוררת אמריקאית – צבי תדמור

היה הייתה עברית – רות קלי

ציפורים, מוות ויופי בשירת נתן זך – ד"ר שלמה הרציג

חלון לעלון

יוסי רזי

לפני שבועיים נגנבה לי המאזדה. היא חנתה ככה סתם במקומה הטבעי ליד הבית ובבוקר לא מצאתיה. נעלמה. איתה נעלמו עוד שתי מאזדות מהאזור. לא נעים אבל לפחות יש לי שותפים. מחברת המעקב נמסר לי כבר באותו הבוקר שהמאזדה אותרה, נמסרה לידי המשטרה והיא נמצאת ב"שטחים" ככל הנראה במשטרת קדומים או אריאל. זה טוב,

אמרתי לעצמי, היא נמצאת אבל התברר לי שזה גם רע, כי הטיפול בה והבדיקה שלה ע"י גורמי ביטחון ארכו עשרה ימים ובמשטרת רחובות, המשטרה שלנו, לא ידעו למסור לי דבר על הקורה. כאשר היא כבר שבה הביתה למוסך, כאן ברחובות, עם שרידים, לא גדולים, של פריצה לתוכה, מאד מקצועית, הסתבר שעובד המוסך שטיפל בה הוא מוחמד, נהג הגרר שהוביל אותה מערבה הוא מוחמד והשמאי שהעריך את הנזק הוא – מוחמד. ייתכן, סביר להניח, שגם הגנב המיומן הוא מוחמד.

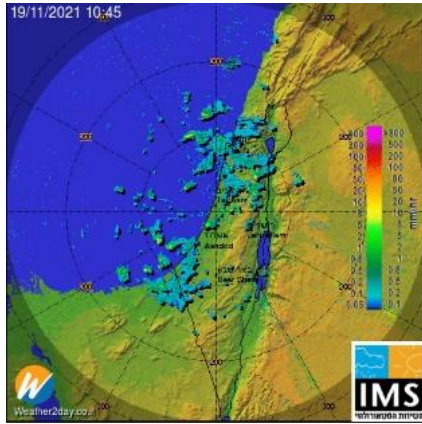
מה שאני מסיק משרשרת האירועים המרתקת הזאת (ייתכן ואציע לנטפליקס לרכוש הזכויות להפיקה ולשדרה) הוא – שגניבות הרכב הן מחזה לא נדיר בכלל, שבמשטרת ישראל היעילות אינה חוגגת ושבארצנו אין הפרדת עמים – כולנו מעורבים זה בזה. הקורא המעורב מוזמן להסיק משלו.

מעבר לכתבות של העלוניסטים המסורים-מיומנים נוספה כתבה של (למען הגילוי הנאות) בן דודי מדרגה שניה שמתגורר בהולנד, דני לוי. הוא נענה לבקשתי לכתוב משהו מסביבתו בכדי ללמדנו שישנם מקומות אחרים על פני הגלובוס, וישראל היא לא מרכז העולם, בכלל לא. אבל הבעיות, כך מסתבר למרבה הפלא, איכשהו חוזרות על עצמן, בבחינת סדנא דארעא חד הוא. בכדי לשמור על האוטנטיות של כתיבתו לא ערכתי בה דבר. נראה לי שהיא משקפת יפה את הנעשה שם.

דבר ראש המועצה

שלום חברים .

בזמן שאני עוסק בכתבה זו, החלו לרדת גשמי החורף הראשונים, לאחר סתיו יבש לחלוטין. בתל אביב, בבני ברק, ובאור יהודה מדווחים על הצפות. סופות רעמים נשמעות וריח האדמה הרטובה עולה באוויר. סימנים אלה מעודדים, ומעוררים תקווה שהשנה לא תהיה שנת בצורת.

בשבוע שעבר יצאה "לשכת המדע – רחובות" ליום מהנה של הכרות וגיבוש. האווירה הייתה חברית ונעימה. מצורפת כתבה של חברת הלשכה.

תקופה ארוכה לא יצאנו לטיולים עקב מגפת הקורונה. חברי לשכת הנשיא ויצמן מתכוננים לצאת השבוע לטיול "סובב ירושלים". הטיול יחל בסיום במוזיאון החדש חאן שער הגיא, ומשם נמשיך לאתרים שונים סביב ירושלים.

בערב נר ראשון של חנוכה, מתוכננת מסיבת חנוכה משותפת עם לשכת המדע. המסיבה תכלול כמיטב

המסורת, הדלקת נרות, כיבוד עשיר ואמן אורח. נושא הערב יהיה שירי אור וגבורה.

בחודש הבא יערך טקס חלוקת מלגות לסטודנטים נצרכים תושבי רחובות. בטקס יחולקו שבע מלגות בסכום כולל של עשרת אלפים ₪.

חג חנוכה שמח !!

בברכה

אבי ארז

מהנעשה במועצה: יום גיבוש ל"לשכת המדע – רחובות"

עפרה רוזנצויג

הנה באה השעה, וגם אנו יצאנו לגיבושן שהתקיים בעיר אשדוד ב-7.11.21

את היום התחלנו בביקור במוזיאון לתרבות הפלישתים ע"ש קורין ממן.

מדובר במוזיאון היחיד בעולם לתרבות הפלישתים, תרבות קדומה שהייתה בערי-כנען וביניהן אשדוד.

במוזיאון ליוותה אותנו מדריכה נחמדה בעלת ידע רב על התרבות המוצגים.

משם המשכנו לתצפית בגבעת-יונה. גבעה יפיפה המתנשאת לגובה של 49 מ' מעל פני-הים וצופה אל נחל-לכיש, נמל אשדוד שנראה כמו עיר מנופים ומכולות, ועד פלמחים. החבר דורון נתן לנו סקירה רחבה ומעניינת על כל האזור.

למרגלות הגבעה נמצא נחל-לכיש, ולצידו משתרע פארק גדול עם טיילת, בעלי-חיים, עמדת צפרות, פסלים, פינות מוצלות ושולחנות פיקניק. מקום יפה לבילוי עירוני בטבע.

בפארק התמקמנו לפיקניק משותף וארוחת צהרים קלה. המפגש היה נעים ולבבי בו יכלו החברים להיודע באופן אישי ומעמיק יותר.

שוחחנו על האפשרות לצרף חברים נוספים ולהרחיב את הקבוצה.

זכינו ליום נפלא עם הרבה טעם של עוד מפגשים, טיולים, סיורים, וכל פעילות אפשרית נוספת.

אסיים במילות תודה ויישר-כוח לעוד ועוד.....

לחברים שעמלו על היום הזה: ענת קורן, ישראל גרנות, דוד עוז, אפרת עוז

צילום קבוצתי, לשכת המדע רחובות.

ישראל נגד איראן, גם ברשתות החברתיות

אופיר בראל

מספר ימים לאחר **תקיפת הסייבר הגדולה** על מספר אתרים בישראל מצד האקרים איראניים, **תיאר** יואב לימור כיצד תשתיות חיוניות בישראל ניצבות חסרות הגנה נגד איומי סייבר שונים. לא מדובר באיום תיאורטי- התקיפה הזו מצטרפת לתקיפות רבות בשנה האחרונה, בה אתרים ישראלים חוו מתקפות סייבר הרסניות, שחלקן הגדול בוצע ע"י האקרים הנמצאים באיראן.

אם כבר מעלה לימור את תשומת הלב לסוגיה החשובה הזו, ראוי להפנות את המודעות הציבורית למתרחש ברשתות החברתיות. כאן, המצב מדאיג עוד יותר ממה שמשתקף במרחב הסייבר: בעוד ששם, ישראל (לפי פרסומים זרים, כמובן) עוד יוזמת פעילות כלשהי מול איראן, הרי שברשתות החברתיות, איראן מבצעת פעולות השפעה זדוניות נגד ישראל, שלא נוקטת מולן שום תגובה שהיא.

בשלוש השנים האחרונות, מבלי שכמעט אף אחד שם לב, פעילים איראניים משתמשים בחשבונות פיקטיביים ברשתות החברתיות, כדי לייצר ולהעצים מסרים שנויים במחלוקת, שנועדו לערער את ישראל מבחינה חברתית ופוליטית. במרוצת הזמן, הפעילות הזו נהפכה לא רק לרחבה יותר בהיקפיה, אלא גם למתוחכמת יותר בשיטותיה: בספטמבר 2018, **חשפה** חברת אבטחת הסייבר הישראלית "קלירסקיי" רשת מצומצמת של שלושה אתרי חדשות ו-26 חשבונות בפייסבוק ובטוויטר, שייצרו והפיצו מסרים אנטי-ישראליים. בשנים שלאחר מכן, איראן הספיקה **להתערב** בבחירות אפריל 2019 (שלמסריה הרעילים ברשתות נחשפו כחצי מיליון ישראלים בכל חודש) וללבות את מחאת הדגלים השחורים באמצעות **הסתננות** לקבוצות סגורות של פעילים. שיא הפעילות הזו, נכון לעכשיו, נרשם במאי האחרון- כשבמהלך מבצע שומר החומות, רשת חשבונות טוויטר, שהתחזו לאזרחים ישראליים, **הפיצה מסרים** שנועדו לעורר דה-מורליזציה בציבור הישראלי, שאליהם **נחשפו** גם מאות מיליוני גולשים בעולם הערבי. גולש בשם אלכס, לדוגמה, **טען**: "הצבא לא יכול להגן על עצמו- אז איך הם יוכלו להגן על עצמנו? אנחנו חייבים לצאת מהגיהנום הזה בהקדם האפשרי".

יש להזכיר, שכל הפעילות הזו התרחשה בתקופה של אי יציבות פוליטית מתמשכת עם ארבע מערכות בחירות ובמקביל להתמודדות עם מגיפת הקורונה.

בחמש השנים האחרונות, בעקבות ההתערבות הרוסית בבחירות 2016 לנשיאות ארה"ב, יישמו מדינות רבות בעולם אמצעי תגובה מגוונים נגד פעולות חתרניות, מהסוג שאיראן מבצעת. ישראל איננה אחת מהן. הדבר מתבטא לא רק **בטענה** על התעלמות מפעילות כזו בזמן אמת, אלא גם **בהיעדרה של פעילות כלשהי** נגד הפצת מידע שקרי ברשתות החברתיות.

תשומת הלב הציבורית מנזקיה של תקיפת הסייבר מהחודש שעבר צריכה לשמש גם הזדמנות לתיקון המצב הקיים במרחב הרשתות החברתיות. כאן, הצעד הראשון צריך להיות הקמת גוף ייעודי, שירכז את ביצועם של התהליכים החשובים בנושא: ניתוח מאפייני מבצעי ההשפעה הקיימים; רתימת הממשלה, המגזר הפרטי ומומחים מהחברה האזרחית לגיבוש דרכי פעולה והקניית כישורי אוריינות דיגיטלית לאזרחי ישראל ביוזמות ארוכות טווח. אומנם, בישראל קיים מערך הסייבר, שמטפל בתקיפות סייבר נגד מדינת

ישראל. עם זאת, מתקפות פייק ניוז הן שונות ממתקפות סייבר ומצריכות טיפול שונה (לעיתים, יותר קשה לגלות מתקפות פייק ניוז מאשר מתקפות סייבר על בתי חולים).

עד שהממשלה תיקח את היוזמה לידיים, כדאי שנלמד בעצמנו איך לזהות פרופילים פיקטיביים. אחת הדרכים הטובות ביותר היא מציאת שגיאות (כתיב או תוכן) במסרים שלהם: כך, למשל, טען אחד הציצנים בשומר החומות, שהמלחמה היא באשמת "דבקותו של נתניהו בנשיאות".

מעוניינים לשמוע עוד על עולם הפייק ניוז?

מוזמנים לעקוב אחר העמוד שלי בפייסבוק: [אופיר בראל- האמת שמאחורי הפייק ניוז](#)

חדשות מארץ ההולנדים

דני לוי, הולנד

שמי דני לוי, בן 78 יליד הולנד. ב 1949 עליתי ארצה וחזרתי להולנד ב- 1976. נשוי לקורין והורים ל שלושה. שניים נולדו בארץ ובת הזקונים בהולנד.

הבן הבכור חזר ארצה בגיל 17, לדבריו הספיק לו מהולנד. היום הוא קברניט באל על. שתי הבנות גרות עם משפחתן בהולנד. יש לנו שלושה נכדים בארץ ועוד שניים כאן בהולנד. עם כל שנתיי כאן בהולנד אני עדיין ישראלי בלב ונפש.

מטביעי אני לא כתבן גדול, אך אנסה. מאחר וישראל חוותה 4 מערכות בחירות, אכתוב לכם על הבחירות בהולנד שנערכו במרץ השנה.

ממשלת מעבר נולדת מהיום שלאחר הבחירות, כך גם בהולנד, אך לא בבחירות אלה. כאן הממשלה הפכה כבר בינואר לממשלת מעבר עקב הגשת כתב התפטרות קולקטיבי למלך של כל המשלה, על שום מה תשאלו, ובכן ב 2020 הוקמה ועדת בדיקה פרלמנטרית לבדוק את אחד הסקנדלים הגדולים ביותר בהולנד, אם לא הגדול ביותר אי פעם.

בהולנד יש תרבות של קצבאות לכל מיני נושאים: לדיור, השלמת הכנסה, ועזרה לגנים וטיפול בילדים לאחר בית הספר כך שההורים יוכלו לעבוד. בהקשר לזה חוקקו חוקים והוסיפו להם תקנות דרקוניות. בקיצור מרוב עצים אף אחד לא ראה יותר את היער.

אחת התקנות הייתה שאם אתה מקבל את הקצבה ולא מודיע בזמן שזכאותך הסתיימה -אפילו אם קרתה טעות - אתה חייב להחזיר את הכל מההתחלה ואתה מקבל נוסף לכך קנס גבוה. נוסף לכך כל אותן משפחות קבלו משלטונות המס הודעה שהם רמאים ונוכלים. את התואר הזה הם הפיצו לכל המשרדים והבנקים, התוצאה הייתה שמאותו רגע הם לא יכלו לקבל הלוואות בבנק ולא דיור מוגן. הרבה מהם פוטרו מאחר שמעבידים לא מוכנים להעסיק רמאי מוצהר, ולמצוא עבודה אחרת במקצועם גם כן הפך (כמעט) לבלתי אפשרי. מכאן התחיל הגיהינום עבור כל המשפחות האלה הם נאלצו למכור בתים מכוניות וכל מה שאפשר למכור להשגת מזומנים להחזר החוב לשלטונות המס. זוגות התגרשו, היו התאבדויות, וילדים נמסרו למשפחות אומנות מאחר ואימהות חד הוריות לא יכלו יותר לדאוג להם מחוסר פרנסה.

זה עבר שנים מספר מתחת לרדאר עד שעיתונאים חוקרים עלו על זה, 2-3 חברי פרלמנט נכנסו לעובי הקורה ועורכי דין שמטפלים בתיקים במימון הסנגוריה הכללית שזה לעבוד כמעט בחינם.

ב2019 הם הצליחו להוכיח שכל אותן משפחות ואנשים, הם לא רמאים ונוכלים והטעויות הן של שלטונות המס. עד אז היו התפטרויות של 2-3 סגני שר אוצר והחדשים הבטיחו טיפול מהיר והוגן. כישראלים אתם יודעים מה שווה הבטחה של פוליטיקאים. הולנד לא שונה בהרבה.

אנחנו ברבעון האחרון של 2021 ועד היום קבלו 3,000 משפחות מתוך כ- 47.000 משפחות שניזוקו, מקדמה אחידה של 30.000 € למשפחה. זאת כאשר הממוצע של הנזק הפיננסי למשפחה הוא כ 150.000 € כאשר הנזקים החברתיים, הרפואיים ועוגמת הנפש, עדיין לא בתוך משוואת הנזק.

הדו"ח של הוועדה חקר וקבע שלא רק שלטונות המס סרחו אלא כל אמות השלטון בהולנד לא מלאו את תפקידם: השרים, ראש הממשלה, בתי המשפט שבלי לשאול שאלות וקבלת הוכחות ל"רמאויות" קיבלו את דברי שלטונות המס כאמת צרופה.

כל השרים שקשורים לתיק הזה שקרו והעלימו מהפרלמנט את האינפורמציה שבקשו, בעידודו של ראש הממשלה. רוב חברי הפרלמנט נרדמו בשמירה, אפילו אותם שניים שחקרו והתעקשו שקורה כאן מעשה עוול נוראי לא גרמו להם להתעורר בזמן. הם סומנו ע"י השרים והרבה חברי פרלמנט כמטרד ונודניקים. כל זה השתנה עם פרסום הדו"ח.

עם פרסום הדו"ח התפטר מנהיג מפלגת העבודה שהיה שר בתקופת הממשל הקודם שהוחלף ב- 2017 ולקראת הבחירות האחרונות עמד בראש הרשימה. עקב כך הוא עזב את הפוליטיקה. שר נוסף שהיה סגן שר האוצר בממשלה הקודמת ועם פרסום הדו"ח היה שר הכלכלה גם הוא התפטר. הוא התפטר פעמיים, פעם כסגן שר בזמן הסקנדל וכשר עם פרסום הדו"ח. שני אלה היו היחידים שבהתפטרותם הודו באחריותם למה שקרה.

מכאן הייתה הדרך קצרה וכל הממשלה התפטרה עקב לחץ מהחברה ומהפרלמנט והפכה לממשלת מעבר.

הסקנדל הזה התחיל ב 11-2010 והיום, יותר מעשר שנים לאחר מכן, עדיין לא רואים את קצה המנהרה.

כולם אמרו והבטיחו שהם יאמצו את מסקנות הוועדה אך כרגיל זה התמסמס במערכת הבחירות. חוסר האימון בין החברה והממשלה והממשלה בתוכה התדרדר לרמה היסטורית.

זאת אחת הסיבות ששבעה חודשים לאחר הבחירות עוד אין התחלה של משא ומתן עניני על הנושאים הבווערים להקמת ממשלת קבע ל- 4 שנים.

בכל התקופה מאז הבחירות במרץ הם רק עסוקים ב עם מי אני כן רוצה להקים קואליציה ועם מי לא. מרוב כן ולא של כל מפלגה, נשארה אפשרות אחת והיא הקמת ממשלת מיעוט, שאותה בודקים כעת.

אני יודע שאני לא מחדש לכם כלום על משא ומתן קואליציוני ועל פוליטיקה קטנה אך להולנד זה פנומן שייכנס לספרי ההיסטוריה.

הערת סיום (נובמבר 2021)

בינתיים עברו מספר שבועות_ שבוע מאז סיימתי את המאמר.

החדשות האחרונות הן שמאחר ואין מוצא מהפלונטר אלא רק בחירות חדשות מה שאף מפלגה לא מוכנה לקחת אחריות לכך, החליטו שהממשלה היוצאת שהגישה את התפטרותה למלך בינואר, עם ההרכב הזה של אותן ארבע מפלגות הם נכנסים למשא ומתן קואליציוני להרכבת ממשלה חדשה. הבוחרים ההולנדים כבר מזמן הפסיקו לבטוח במה שהפוליטיקאים מוכרים להם. איך ומתי זה יגמר that is the question

בינתיים אנחנו בסוף אוקטובר והמצב הוא:

ארבע המפלגות שהרכיבו את הממשלה ב2017 והתפטרה בינואר עקב הסקנדל שהזכרתי, יושבות כעת להרכבת ממשלה חדשה עם כל הריבים והתקלות שהיו מאז הבחירות במרץ. בהולנד וגם בלגיה - שלה שיא הזמן להקמת ממשלה, שנה וחצי – אין הגבלת זמן להרכבת ממשלה רק לאחר שממש לא רואים אפשרות לצאת מהסבך, מכריזים על בחירות חדשות.

היו כאלה בישראל שהיו מתלהבים מהנוהג הזה..

הם יושבים כבר כמה שבועות על המדוכה, והסוף עדיין בבחינת נעלם.

על הסיבה לנפילת הממשלה וההבטחה לשנות את סגנון ומבנה המשטר, השרים שותקים. ואם לוחצים על תשובה אזי הם נשמעים נלהבים על כל מה שעומד להשתנות . מצד שני אנחנו 8 חודשים לאחר הבחירות וממה שאנחנו רואים, שומעים וחווים, לא יהיו שניים משמעותיים.

אמסטרדם / צילום Yasonya, Shutterstock

מה יהיה? מבט אל העתיד

הפעם: עתיד הפרטיות – רשימה ראשונה

ד"ר יאיר שרן ראש הקבוצה לתובנת העתיד

דמיינו שאנו חמש שנים מהיום. אריה, אזרח נורמטיבי, תושב תל-אביב, מקבל הודעת קנס מהעירייה מתוכה נשקפת תמונת פניו. "חצית את הרחוב שלא במעבר חצייה" נאמר שם. "על פי התקנות מוטל עליך קנס שעליך לשלמו תוך שלושים יום". בעודו מנסה להיזכר במיקרה המתואר ומנסה להבין מה לפניו זה היכה בו. שנה קודם לכן הוכנסה לשימוש ברחובות תל-אביב מערכת מצלמות חכמות. המערכת מחוברת למאגרי מידע ומאפשרת זיהוי פנים של כל העובר ברחוב וכמובן כתובתו ועוד מגוון פרטים אישיים. אריה כבר לא יוכל לטייל ברחובות, בצורה אנונימית, בלא שיזוהה על ידי אחת המצלמות. המערכת תדע היכן היה, לאן הלך ובאיזה חנות ביקר. אורח חייו חשוף לזרים ואין לו מושג בפני מי נחשף ומה יעשה במידע שנצבר אודותיו. הייתה לו פרטיות והנה איננה עוד. הסיפור איננו דמיוני כלל וכלל. ישנם כבר היום מקומות בעולם בהם משמשות מערכות חכמות לזיהוי פנים לצרכים שונים כולל: כניסות למטרו ברוסיה ללא תשלום, תשלום עבור מזון בבתי ספר בסקוטלנד ולהבדיל זיהוי פושעים וטרוריסטים על ידי שרותי בטחון (כולל מערכת הבטחון בישראל) ורדיפת המיעוט המוסלמי בסין. התרגלנו כבר לכך שהרשתות החברתיות אוספות עלינו מידע, שהטלפון הסלולרי מאפשר לעקוב אחרינו, שמאגרי מידע נפרצים על ידי פצחנים ופרטינו האישיים נגנבים וכן הלאה. אבל הנה אנו רואים קפיצת מדרגה נוספת והפרטיות הולכת ונשחקת. הטכנולוגיה של זיהוי פנים כמו גם המצלמות החכמות הן חלק ממשפחה עניפה של טכנולוגיות מידע קיימות ועתידיות שנכנסות לשימוש במרחב הציבורי ואט אט נוגסות בפרטיות שלנו עוד ועוד.

טכנולוגיה מרכזית נוספת במשפחה זו היא זו של תגי זיהוי על ידי גלי רדיו.

מדובר במיקרוצ'יפים שבעזרתם מסמנים מערכות, בעלי חיים ובני אדם. התג נושא מידע על המערכת שאליה הוא מחובר ומזהה אותה באורח חד משמעי. ניתן להשתמש בתגים לזיהוי ספרים בספרייה, מוצרים בחנות, רכבים בציי רכב או להבדיל אנשים בקבוצה. ניתן לשתלם בתוך גוף האדם ולהשתמש בהם לצורך זיהוי פרמטרים על פי הצורך ושידורם החוצה. הם משמשים כבר כיום, למשל, לזיהוי בעלי חיים ושיוכם. ניתן לחברם לילדים כדי שהוריהם יזהו וימצאו אותם לכשיירצו ועוד מיני שימושים כאלה. תגים כאלה יכולים לשמש למעקב אחרי עובדים על ידי המעסיק, תלמידים על ידי מוריהם וקהל מבקרים במוזיאונים ובמוסדות דומים אחרים. בתואנה של שמירה על הבטחון מחד ושיפור איכות החיים מאידך יוכלו תגים אלה לשמש מערכות שונות שיעקבו ויאספו מידע על המשתמשים השונים. המידע הזה לא רק נוגע במיקום של האדם הרלוונטי אלא גם באורח חייו, בהרגליו ומאפשר ללמוד רבות על חייו הפרטיים הכמוסים ביותר.

עולם טכנולוגי נוסף ההולך ומתפשט הוא זה של הרפואה הדיגיטלית או רפואה מרחוק. מידע רפואי מועבר אלקטרונית מהמטופל לרופא והוראות טיפול מועברות אלקטרונית מהרופא למטופל. שתלים המנטרים מדדים בגוף המטופל משדרים נתונים למערכות קלט העוקבות אחר המטופל. מידע רפואי אישי ופרטי מסתובב ברשת ולמרות אמצעי הגנה מתוחכמים עלול לדלוף למשתמשים לא מורשים. כמו מאגרי מידע אחרים גם מערכות בריאות חשופות לפצחנים שפועלים לגניבת מידע רפואי ועלולים להביא לחשיפתו.

מתקפות הסייבר שנחשפנו אליהן לאחרונה כמו זאת על בית החולים "הלל יפה" וזאת על אתרים כמו "אטרף" ממחישות את הסיכון.

הייחוד של טכנולוגיות המידע שתיארנו כאן, ועוד רבות שקצרה היריעה מלהציגן, הוא, שכמו ברשתות החברתיות, מדובר, במרבית המקרים, בחשיפה של הפרט מרצון בהנחה שלא יגרם נזק. זאת כדי להשיג נוחיות או לקבל שרות מהיר ומיטבי למרות ידיעה שמידע פרטי נחשף ועלול לשמש למטרות שונות מהמטרה המקורית או, חס וחלילה, ליפול לידיים לא רצויות. עוד ועוד טכנולוגיות ושימושים מסוג זה יבשילו וייכנסו למרחב הציבורי בשנים הקרובות. **הפרטיות** שלנו מאותגרת יותר ויותר ולא בכדי עולה השאלה האם הגיע קץ **הפרטיות**? ברשימות הבאות נסקור תחומי טכנולוגיה נוספים שמעמידים את עתיד **הפרטיות** בסכנה והאם יש מקום להתגונן בפני כך.

כיצד שינו שני פליטים יהודים וצרפתי אחד את אופן הכתיבה שלנו

יעל זייטק

באוקטובר 1945 בניו יורק הוצג למכירה לראשונה עט שעתידי לרשת לתמיד את העטים הנובעים ששימשו עד אז לכתיבה והיו בעייתיים מאד ויקרים. העט החדש חיסל לתמיד את הבעיות מהם סבלו משתמשי העטים הנובעים: נזילות של דיו, מריחות וכתמים. שתי המצאות העניקו לעט החדש את יתרונותיו על פני העט הנובע: הדיו בעל ההרכב החדש היה צמיג יותר והתייבש מהר וכך לא השאיר כתמים ולא נזל, והאופן שבו יצא הדיו מהעט התבסס על כוח הכובד וכדור קטנטן שהסתובב בקצה העט ו"משך" דיו אל הנייר. כאשר לא כתבו ולא הופעל כוח על העט, הכדור שבקצהו נח במקומו ומנע יציאת דיו שלא לצורך. ממש כמו הדיאודורנטים בעלי הגולה המסתובבת (בראשם ידועים כ (on Roll) שאנו מכירים היום.

ראשיתו של העט הכדורי בעיתונאי יהודי ממוצא הונגרי, לזלו בירו שמו, שסבל גם הוא מחסרונותיו של העט הנובע. בשנות השלושים של המאה הקודמת החליט לפתח עט חדש ונוח יותר לכתיבה. הוספת דיו רגיל לעט כדורי לא פתרה את הבעיה כיון שהדיו היה דליל מדי והתייבש לאט וכך נמשכו הכתמים והמריחות. אנשים נוספים ברחבי העולם התמודדו עם הבעיה אך לא פתרו אותה. לבירו היה יתרון – אחיו גיורגי היה כימאי מצטיין והצליח לאחר מס' רב של ניסיונות לייצר דיו צמיג שמתייבש מהר. לזלו בירו רשם את המצאתו כפטנט בשנת 1938 בבריטניה אך מלחמת העולם השנייה שמה לאל את תוכניותיו להפיץ את העט ולהתעשר. לזלו ואחיו ברחו מאירופה בשנת 1941 והתיישבו בארגנטינה. שם חזר בירו למאמציו לשווק את העט החדש. העטים הראשונים שווקו ב 1943 בארגנטינה תחת השם "בירום" אך לא יצאו מגבולות דרום אמריקה. מילטון ריינדולס, אמריקאי בעל חברת שיווק שראה את העט בביקור בדרום אמריקה הבין את הפוטנציאל הרווחי הטמון בעט והחליט לשווקו בארה"ב. כיון שהפטנט של בירו היה עדיין בתוקף, ריינדולס ביצע מספר רב של שינויים "קוסמטיים" כך שיוכל לקבל פטנט חדש על שמו והוא היה הראשון שמכר את העט הכדורי בארה"ב באוקטובר 1945. העט הפך מיד למוצר חובה ועשרות אלפי אנשים צבאו על החנויות כדי לרכוש אותו. 30,000 עטים נמכרו בשבוע הראשון ליציאתם לשוק במחיר הכלל לא זול של \$5.12 (שווה ערך ל \$180 של ימינו!) העטים הכדוריים הראשונים היו יוקרתיים מאד ולמעשה חיקו בעיצובם את העט הנובע.

את מחירם הזול והשימוש הנרחב שלהם כפי שאנו מכירים אותם כיום הם חבים לתעשיין צרפתי בשם מישל ביש שהיה בעל חברה ליצור עטים כדוריים. ביש הבין את הרווח העצום הטמון במודל עסקי של נפח מכירות גבוה המפצה על מוצר בעל רווח נמוך. הוא פיתח קו יצור המוני זול לעטים מפלסטיק תחת השם "BIC" שמחירם היה זול מאד והם נקנו בכמויות עצומות. הצרכן לא טרח אפילו להחליף את המילוי בעט אלא פשוט זרק את העט וקנה עט חדש. ביש עשה לכתובה את מה שעשה הטלפון הנייד לתקשורת: במקום עט נובע בעייתי ויקר שדורש שולחן כדי לכתוב בו, ניתן היה עכשיו לקחת את העט הפשוט בכיס או בתיק ולכתוב בכל מקום ובכל מצב. הכתיבה נעשתה נגישה גם לאוכלוסיות מוחלשות והעט הזול חולל מהפכה של ממש באפריקה. יחד עם זאת, חסרונו של העט הכדורי החד פעמי נובע מהיתרון שלו – אנו זורקים עט טוב במקום להחליף לו את המילוי. מדי שנה מושלכים לאשפה ברחבי העולם לא פחות מ 6.1 מיליארד עטים.

בא יומה

נועה סבו

פיסת אדמה חשופה חבויה
בין מגדלים מארחת חתולים
לארוחת לילה חרציות בחורף
בקִיץ קוצים ילדים מהצופים
קלבים בריצה יומית
פרפרים ציפורים -
פרודת טבע שחמקה בעירום
מאימת הכובש העירוני.

עתה היא מסומנת
לשאת שלמת בטון ומלט
תם זמנה בחתימה.
מנופים מזוטות ברזל ערימות
חול וזפת חונקים את נשמתה
ברעש מנועים.

בא יומה להתלבש.

ישע (ג'סי) סמפטר משורת אמריקאית

צבי תדמור

ברחוב ויצמן 15, מוסתר בין שני בניינים, ניצב בית בן קומה אחת ולו עליית גג, הוא אינו נראה לצועדים ברחוב. זהו ביתה של ישע סמפטר, משורת שעלתה מאמריקה לארץ ישראל לפני מאה שנה. רק מעטים מתושבי העיר רחובות נותרו כדי לספר את סיפורה ואת סיפורו של הבית. בשנות ה-50 של המאה שעברה עשיתי את ילדותי בביתה של ישע. אז עמד הבית במרכזו של מגרש בן שניים ורבע דונם, בחזיתו גינת נוי ומאחוריו חורשת אורנים גדולה. בחצר הבית הותקנו בור קפיצה למרחק, לגובה, ורשת כדורעף בה התאמנו במספר ענפי ספורט וקיימנו תחרויות נושאי פרסים ותעודה. ברחוב ערכנו את ריצת ה-60 מטר וה-700 מטר עם מדידת זמן של שעון עצר.

בגבולו הצפוני של המגרש השכנו בין עצי המחט גזעי עצים עבי קוטר ויצרנו חומת מגן כדי לעמוד בפני התקפות של חבורת ילדי רחוב איזנברג הסמוך. נהגנו לצאת להילחם בהם בסגנון קרבותיהם של הלבנים בילידים האינדיאנים במערב הפרוע של אמריקה עליהם למדנו מקריאת ספריו של קרל מאי, ספרים שהעשירו את דמיונו ונתנו לנו השראה. בנינו מקלעי עץ, קשתות וחיצים ואספנו אבנים. להגנה שימשו לנו מכסים של פח שנאספו מפחי אשפה גדולים. שדה בור שהפריד בין גדר המגרש לבין בתי רחוב איזנברג שימש

לנו שדה המערכה בו נערכו קרבות פנים אל פנים. פצועים מפגיעת אבן נשלחו לחבוש את פצעיהם בביתו של אודי חברי.

באותם ימי ילדות לא ידעתי דבר על ישע סמפטר ועל ביתה. עליה בחרתי לספר לכם הפעם.

ישע נולדה ב-1883 בניו-יורק. בת למשפחה יהודית אתאיסטית שהיגרה מגרמניה. הוריה היו אמידים, אביה עבד כעורך דין, והם התגוררו בשדרה החמישית. עד גיל שבע לא ידעה שהיא יהודיה ורק מפי ילדים ברחוב שמעה זאת. היא לקתה בשיתוק ילדים בגיל 12. בנעוריה הייתה קרובה לנצרות ומפי כומר נוצרי שמעה הפעם הראשונה על הציונות. עולם חדש נתגלה לפניה, היא נפגשה עם הנרייטה סאלד, שנעשתה מורתה וידידתה וחשפה בפניה את חיי היהודים. היא הזמינה אותה לביתה ושם, בבית רב, בבית משפחה אצילה ומשכילה,

ראתה ישע בפעם הראשונה את מנהגי היהודים בשבתות וחגים. התחנכה חינוך פרטי ולמדה אחר כך באוניברסיטת "קולומביה" ספרות ופילוסופיה. פרסמה את השיר הראשון שכתבה בשנת 1897.

ישע עם תמר

בשנת 1912 החלה ישע בפעילות תרבותית וציונית. היא הייתה חברה פעילה ב"הדסה". בשנות מלחמת העולם הראשונה הצטרפה אל חסידי הפציפיזם, במקביל לפעילותה זו עמדה בראש בית הספר לחינוך ציוני של תנועת "הדסה". בספטמבר 1919 הגיעה ישע לירושלים עם משלחת של הסתדרות נשות "הדסה" ניו-יורק, בתפקידה כמזכירת הארגון. היא התיישבה בירושלים, וכעבור חודשים ספורים החליטה להשתקע

בארץ. בירושלים, הכירה אותה לאה ברלין שעבדה אז בהנהלה הציונית ומי שתהיה חברתה לחיים.

בסוף 1922 אימצה ישע את בתה תמר. הבת נאספה לבי"ח בירושלים בעת סופת שלג, לאחר שהונחה בסל תלוי על עץ ובתוכו פתק ובו היה כתוב, כי שמה תמר.

ב-1924 החליטה ישע לעזוב את ירושלים ועברה לגור ברחובות. שני מניעים היו לה: תמר - אותה ביקשה ישע לגדל בכפר, בלב הפרדסים וגפנים, ולא בעיר הגדולה; והתימנים - ישע רצתה להכירם מקרוב וברחובות הייתה מושבה גדולה של בני העדה התימנית.

ישע קנתה מגרש במושבה ובנתה עליו את ביתה. "מעולם לא הייתי מאושרת יותר" כתבה ישע לאחותה באותם ימים "אנחנו באמצע התהליך המרגש של בניית ביתי שלי... ותמר כה מאושרת... מהו הדבר שגורם לו לאדם הבונה בית משלו לחוש מין אושר כזה? אני מרגישה כמעט כפי שהרגשתי כשקיבלתי את תמר, שמשוהו גדול מתרחש. אני מרגישה

כחלזון עירום העומד להיכנס לקונכייתו...". במאי 1927 הושלמה הבנייה והן עברו להתגורר בביתה.

הבית של ישע בסוף שנות ה-20

ישע נתנה את השם "עליה" לביתה החדש. בחנוכת הבית השתתפו כמאה וחמישים אורחים, מהם איכרים, פועלים, מלומדים, מורים, תימנים, רופאים וסופרים. כשנה לאחר כניסתה לבית החדש הנהיגה ישע "ספר אורחים" וכתבה בו הקדמה: "ספר זה נועד לכל מי שלפניו ייפתח..." מן הראוי כתבה, שאזכיר להלן שמותיהם של כמה אורחים ידועים בתולדות הציונות והישוב, שבאו אצלי אל ביתי הקודם

ברחובות, ממרץ 1924 ועד מאי 1927: הקולונל פטרסון, אשת הלורד סמואל, הנרייטה סאלד, לואיס ליפסקי, מאיר וויסגאל ועוד ועוד")

אף כי ישע לא היתה מעולם בריאה לגמרי, הצליחה לטפח את ביתה ואת גינתה לעשותם למועדון תרבותי שהיה פתוח לבני העדה התימנית כפי שהיה פתוח לגדולי הישוב של אז.

במושבה קראו לה "אם התימנים". היא עזרה להם בעצה ובהלוואה. והשקיעה אהבה וטיפול רב בהקמת מוסדות למופת לילדים התימנים ברחובות. גם חברי הנוער העובד ו"השומר הצעיר" היו מתכנסים בביתה לשוחח ולשמוע מוסיקה. הם קראו לביתה 'ביתנו'.

באותם ימים קשרה ישע קשרים עמוקים עם בוריס כצמן אותו פגשה לראשונה בניו-יורק הוא ששכנע אותה לבוא לפלשתינה, ואח"כ לרחובות, עיר מגוריו. בן שלמה, חלוץ צעיר מאוסטריה קשר עימה ידידות עמוקה. הוא נהג לעבוד בפרדסים במשך היום, ובערבים בילה עם ישע בקריאת שפינזה ובשיחות. התגורר בצריף בגנה של ישע ועזר לה בטיפוח גינתה וגם בעבודתה הספרותית.

השפעתה החינוכית של ישע על הציונות האמריקאית הייתה רבה. מלבד ספריה ומאמריה אשר פורסמו בעיתונות האנגלית והאמריקנית, העניקה ישע לחיי התרבות של הציונות בגולה גם ספר שירים אנגליים. הספר היה תמונה חיה ונאמנה של עמק יזרעאל בשנת 1927.

ב-1933, בעצה אחת עם לאה ברלין חברתה, החליטה ישע להצטרף לקיבוץ גבעת ברנר

לאה ברלין

ולהקים שם בית הבראה צמחוני. ישע הציעה לחברי הקיבוץ את מימון הקמתו של בית הבראה והעברת סכום נוסף במזומן לקופת הקיבוץ. ישע נימקה את החלטתה, "כי בנוסף לחיוב שבחיי קבוצה... יש לה צורך נפשי לבחון את עצמה ולדעת-האם האנשים המבקרים בביתה ודורשים חברתה, שוחרים חברות ומגע רוחני, או שמא נמשכים הם אל ביתה המפואר ואל עושרה הכספי. והרי בחברה של שוויון סוג זה של משיכה מתבטל מאליו; כאן יש סיכוי להתרקמות קשרים שאינם תלויים בדבר, אלא כל עצמם שיתוף אידיאי ושאיפה לחיי מוסר נעלים יותר".

בשנת 1934 שכרו את הבית הזוג ד"ר חיים וורה וויצמן וגרו בו מספר חודשים, בעת שבנו את ביתם ברחובות.

ישע ולאה עברו לגור בגבעת ברנר ומקץ שנה קם לתפארת הבית הראשון של בית ההבראה, שהיה מרכז חברתי רוחני שהביא לקיבוץ אנשי אוניברסיטה מירושלים, יהודים מאמריקה, סופרים ואמנים. ישע לא ויתרה על פעילות תרבותית בקיבוץ ופתחה חוג לשפינוזה בהדרכתה, וחוג לפילוסופיה הודית. האורחים שבאו שמעו מפי לאה תפריטים צמחוניים חדשים ובערבי שבת קראה להם באידיש מפרקי שלום עליכם או סיפרה מזכרונותיה.

ישע נפטרה ממחלה ב- 25 בנובמבר 1938 ונקברה בגבעת ברנר. הבת תמר נישאה לגרשון היינמן ולהם שתי בנות: עפרה קציר, ועליזה שוורצברג (גרה ברחובות).

בית ישע ב- 2021

היה הייתה עברית דצמבר 2021

רות קלי

מילים רבות שהיו בשימוש לפני מאה שנים ויותר נשמעות לנו היום משונות, בין אם מקורן נהיר לנו, למשל: שְׁחַרְחֹק, ובין אם לאו, כגון: קְוִיץ.

- **יְצִיצוֹר** = יצור קטן, בקטריה. אחר כך הומצאה מילה מתאימה אחרת: חיידק. (=חי דק).
"עתה החל (לואי) פסטר את עבודתו הנפלאה באמת, וקשר את מלחמתו הקשה והנהדרת עם ה"יציצורים", היצורים הקטנים." (הצבי, תרנ"ו (1896)). ועד היום אנחנו שותים חלב מפוסטר.

- **כְּבִשֶׁת** = שימורים. שם לכל מיני כְּבוּשִׁים, ירקות דגים וכו'.

"ויאכלו לתיאבון [...] את הכבשת." (הצבי, תרמ"ט (1889))

- **מְכַתֵּב** = עט. (ועוד יותר עתיק: חֶרֶט – לכתובה על לוח שעווה).

"מחנה גדול ועצום של 710,000 ילדים גדולים וקטנים משני המינים, מזויינים בְּעֶפְרוֹנִים, מְכַתְּבִים ומחברות, התנפלו על חמש מאות מצודות הלימוד, הם בתי הספר." (החרות, תרע"א (1911))

- **קְוִיץ** = שטף דם במוח (מה שנקרא היום: אירוע מוחי). "פגעה בו מחלת הכוויץ וכל צדו הימנית אבד התנועה וההרגשה, וגם לשונו דבקה לְחִפּוֹ." (חבצלת, תרס"א (1901))

- **שַׁחְרָחוֹק, סַחְרָחוֹק** = טלפון. "הנהלת הדוארים והתלגרפים קיבלה פקודה מגבוה לחבר בחוטי שַׁחְרָחוֹק את כל התחנות הצבאיות אשר בערי המדינה." (החרות, תרע"א (1911)). "חוטי המברקה והשַׁחְרָחוֹק נותקו ובמִיָּמֵי הנמל נמצאו פצצות." (האור, תרע"ה (1915)).

מזל שהומצא השַׁחְרָחוֹק, כי במקרה של כוויץ מסוכן לחכות עד שתגיע ידיעה כתובה במְכַתֵּב...

ציפורים, מוות ויופי בשירת נתן זך (במלאת שנה למותו)

ד"ר שלמה הרציג - ע - 2/11

לפחות חמש ציפורים שונות פזורות לאורך שירתו של המשורר המשפיע ביותר בשירה העברית של דור המדינה, הלוא הוא נתן זך (1930 – 2020). לטובת מי שלא עוקב באדיקות אחר תולדות השירה העברית מזכיר, שנתן זך הצעיר היה מי שתקף בחריפות את שירתו של נתן אלתרמן הגדול בשמה של שירה אחרת, פרוזאית ומשוחררת יותר מבחינה לשונית, צורנית ומוסיקלית. זך עשה זאת במאמר חריף בשם "הרהורים על שירת אלתרמן", שראה אור בכתב העת 'עכשיו' בשנת 1959. בשל קוצר היריעה לא נוכל לדון כאן, באופן משמעותי יותר, לא בהתקפתו הדרמטית של זך על אלתרמן, ואפילו לא בכול הציפורים בשירתו של נתן זך; נסתפק בשתי הציפורים הראשונות והידועות ביותר ביצירתו של המשורר.

בשנת 1955 ראה אור קובץ שיריו הראשון של נתן זך "שירים ראשונים" (קדם לו קובץ שירים משותף לו, למשה דור ולאריה סיון בשם "בשלושה", 1953). בין שירי הקובץ מצוי שיר לירי קצר, ללא שם, שכמו לוכד בכנפיו את אופי שירתו של נתן זך, כמעט לכול אורכה. הריהו לפניכם:

ראיתי צפור לבנה בלילה השחור
וידעתי כי קרוב לכבות אור
עיני בלילה השחור.

ראיתי עב קטנה ככף יד איש
וידעתי כי את הגשם שאני מרגיש
עוד לא הצלחתי לספר לאיש.

ראיתי עלה אשר נפל, אשר נופל.
הזמן קצר. אני איני קובל.

השיר הקצרצר הזה בן שלושת הבתים משחזר, בגוף ראשון, שלושה מפגשים של המשורר עם מראות טבע מינוריים. כל אחד מן המפגשים הללו מחולל איזו ידיעה פרטית-אינטימית בלב המשורר הנושאת בחובה חוויה של מוות ואבדן. שני בתי השיר הראשונים נפתחים ב"ראיתי...." ו"ידעתי"; המראה הוא מחולל הידיעה. הבית השלישי, הקצר יותר, מכיל רק את "ראיתי", כאשר הידיעה המשתמעת מן המראה מובלעת כבר בתוכו.

ובכן, מהי הידיעה הוודאית של המשורר בכל אחד מן הבתים בשיר? ללא ספק, מדובר בוודאות פסימית-קיומית של נוכחותו הבלתי נמנעת של המוות בחיי אדם. אמנם, הציפור הלבנה בלילה השחור (בית א') עשויה לסמל אופטימיות ותקווה, אך בשיר שלפנינו היא הופכת לרגע קצר וחולף של אור בתוך אוקיינוס אינסופי של שחור (סמלים אוניברסליים שמשמעותם ידועה). אפילו מבחינה גראפית-ויזואלית ניתן לזהות את ה"שחור" בסופי הטורים הראשון והשלישי הלוכדים ביניהם, ללא מוצא, את ה"אור".

גם הבית השני בשיר לוקח מראה שביסודו אולי שמץ של תקווה: "עב קטנה ככף יד איש" והופך אותו לחזיון של מפלה: "וידעתי כי את הגשם שאני מרגיש / עוד לא הצלחתי לספר לאיש." (בית ב'). ולמי שהעב הקטנה מצלצלת כהתגלות מוכרת, הרי שמקורה הוא אכן

בסיפור מקראי ידוע מספר מלכים א' פרק י"ח, שבו מהתל אליהו הנביא בארבע מאות וחמישים נביאי הבעל, ובהמשך שוחט אותם, עד האחרון שבהם, בנחל קישון. לאחר מכן הוא מראה את כוחו של אלוהים בהורדת גשם מתוך "עב קטנה ככף איש עולה מים" (שם, פס' מ"ד). דא עקא שבשיר שלפנינו לא מתרחש שום נס. נהפוך הוא, המשורר, איש המילים, מתוודה על אי הצלחתו לספר לאיש את "הגשם שאני מרגיש" (בית ב').

השיר מסתיים בנימה של השלמה קודרת עם תחושת הנפילה והקמילה בטבע ובחיי אדם: "ראיתי עלה אשר נפל, אשר נופל, / הזמן קצר. אני איני קובל." (בית ג) אגב, נתן זך היה כבן עשרים וחמש בעת פרסום השיר. מסתבר, שדווקא משוררים צעירים נוטים לשורר על המוות הרבה יותר משעושים זאת משוררים מבוגרים.

בספר שיריו השלישי "כל החלב והדבש" (1966) פרסם נתן זך שיר בשם "ציפור שנייה" שהוא מעין המשך של השיר הראשון, ומתכתב עמו בגלוי:

ראיתי צפור רבת יפי.
הציפור ראתה אותי.
צפור רבת יפי קזאת לא אָרָאָה עוד
עד יום מותי.

עבר אותי אז רָטט שֶׁל שֶׁמֶשׁ.
אמרתי מלים של שלום.
מלים שאמרתי אָמֵשׁ
לא אמר עוד היום.

לכאורה, השיר "ציפור שנייה" מנוגד באופיו ובנימתו לקודמו, שכן הוא מתאר מפגש עצמתי, שיש בו דווקא ממד של קשר והדדיות עם אותה ציפור קסומה ש'מעיפה' את המשורר לגבהים של התפעמות חסרת גבולות: "ראיתי ציפור רבת יופי. הציפור ראתה אותי." (בית א). אך קריאה זהירה יותר בשיר תגלה, שלמעשה ביסוד שני השירים דלעיל עומדת חוויה של אבדן ומוות. גם כאן מתאר המשורר מפגש עם רגע חולף ומיוחד במינו, שלא יחזור יותר עד יום המוות. אכן, הציפור השנייה, בניגוד לראשונה, מעמידה במוקד את רגע החסד החד-פעמי של המפגש הרומנטי עם ציפור "רבת יופי"; מעין התגלות שמימית המחוללת התעלות רגשית ומילולית בהווייתו של המשורר: "עבר אותי אז רטט של שמש / אמרתי מילים של שלום" (בית ב'). אך בה בעת מבליט השיר את חילופיותו הבלתי נמנעת של רגע זה בחיי המשורר (והאדם, בכלל), ואת אי היכולת לשחזרו לעד.

השיר "ציפור שנייה" הפך להיות אחד השירים המכוננים ביצירת נתן זך, אולי בזכות השילוב הייחודי שבו בין חסד לאבדן, ואולי בזכות העובדה, שהשיר, שהולחן על ידי מישה סגל ובוצע על ידי נורית גלרון, וכן על ידי זמרות וזמרים נוספים, זכה לתהילת נצח בביצועיו השונים. לסיכום, ניתן לראות בשני שירי הציפורים דלעיל מעין כרטיס ביקור לשוני, תמאטי ופואטי (וגם מוזיקלי) של נתן זך, המשורר שכתביבתו עיצבה את פני השירה הישראלית עד לימינו אלה.

ד"ר שלמה הרציג הוא מרצה לספרות ולתרבות. להזמנת הרצאות: 050-6282995

לראות, להביט, להתבונן

צילם: יוסי רזי

פרלמנט רחובות

נתראה בעלון הבא

תם ולא נשלם